

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Хэгъэгум иполитическэ системэ ихэхъоныгъэ илофыгъохэм атегушылэщтых

Адыгэ Республикэм и Президентэу Тхьаклушынэ Аслъан Урысые Федерацием и Къэралыгъо Совет изэхэсыгъоу щылэ мазэм и 22-м Кремлевскэ Дворецышхом щыкӀоштӀым хэлъжэщт, УФ-м и Президентэу Дмитрий Медведевым тхьамэтагъор ащ щызэрихъащт.

«Урысые Федерацием иполитическэ системэ нахьышӀу шыгъэным ыкӀи иполитическэ институтхэр гъэпытэгъэнхэм яхьылагъ» зыфиӀорэ Иофыгъом зэхэсыгъор фэгъэхьыгъэщт.

Адыгэ Республикэм и Президент ипресс-кӀулыкӀу

Адыгэ Республикэм и Президент и Указ

Адыгэ Республикэм экономикэ хэхъоныгъэмкӀэ ыкӀи сатыумкӀэ иминистрэ ипшъэрылъхэр зыгъэцӀкӀэщтым ехьылагъ

Адыгэ Республикэм и Конституцияе ия 78-рэ статья иподпунктэу «п»-м тегъэпсыхъагъэу унашъо сэшъы:

1. ЛӀыхэсэ Махьмудэ Азмэт ыкӀор Адыгэ Республикэм экономикэ хэхъоныгъэмкӀэ ыкӀи сатыумкӀэ иминистрэ ипшъэрылъхэр ыгъэцӀкӀэнхэу гъэнэфэгъэнхэу.

2. ЗыкӀэтхэхэрэ мафэм щыублагъэу мы Указым кӀуачӀэ илэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Президентэу
ТХЬАКЛУШЫНЭ АСЛЪАН
кӀ. Мыекъуапэ,
щылэ мазэм и 21-рэ, 2010-рэ ильэс
N 8

Пшъэрылъхэр Президентым къыгъэнэфагъэх

Адыгэ Республикэм и Президентэу Тхьаклушынэ Аслъан АР-м экономикэ хэхъоныгъэмрэ сатыумрӀкӀэ иминистрагъэу, джырэ лъэхъан стандартизацияемрэ метрологиерэ я Гупчэу АР-м щылэм ипащэу агъэнэфэгъэ Матыжэ Аслъан тыгъуасэ ИофшӀэгъу зэлукӀэгъу дырилагъ.

Министрэ ИэнатӀэм Иофыгъэ зипшъэрылъхэр щытхъу хэлъу зыгъэцӀкӀэгъэ Матыжэ Аслъан зэрэфэрээр республикэм ипащэ къылуагъ, ИофшӀэ-пӀакӀэу зылухъагъэм гъэхъэгъэшлӀхэр шишӀыхъэзэ ыпӀкӀэ лыкӀотэнэу къыфӀэлъуагъ.

— АР-м и Президент, АР-м и Правительствэ, ильэс зӀкӀэ-лъыкӀохэм Иоф зыдэсшӀэгъэ пстӀуми сызэрафэрээр ясомэ сшӀоигъу, — къылуагъ А.Матыжым. — ИэнатӀакӀэу сызылухъагъэм епхыгъэ пшъэрылъхэр дэгъоу згъэцӀкӀэнхэм, анахъэу сынаӀэ зытезгъэтын фӀэ лъэныкъохъу Тхьаклушынэ Аслъан къыгъэнэфагъэхэр зэшӀосхыным тапӀкӀэ садэлъжэщт. ЗӀкӀэми «тхьашъуегъэпсэу» ясӀо.

Нэужым республикэм ипащэ АР-м экономикэ хэхъоныгъэмрэ сатыумрӀкӀэ иминистрэ ипшъэрылъхэр зыгъэцӀкӀэнхэу агъэнэфэгъэ ЛӀыхэсэ Махьмудэ зэлукӀэгъу-зэдэгущыӀэгъу дырилагъ. Республикэм хэхъоныгъэхэр ышӀынхэмкӀэ мэхъаншхо зилэ министрствэм не-

пэ ыпашъхъэ щыт Иофыгъохэр зэшӀохыгъэхэ хъунымкӀэ М. ЛӀыхасэм лъэшэу зэрэщыгугъырэр ыкӀи ащ сьд фӀдэрэ лъэныкъокӀи ИпыӀэгъу фӀхъунхэм зэрэфӀхъазырхэр Тхьаклушынэ Аслъан хигъэунэфыкыгъ.

ЛӀыхэсэ Махьмудэ ыпӀкӀэ Урысыем и Сбербанк и Адыгэ банк и Теуцожъ кӀутамэ, ТэхъутэмыкӀое таможенэ постым япэцагъ. Мы аужырэ лъэхъаным УФ-м наркотикхэм ягъэзекӀон уплӀэкӀугъэнымкӀэ и Федеральнэ кӀулыкӀу и Регион гъӀорышӀапӀэу Краснодар краим щылэм иотдел ипэцагъ.

Адыгеим кыиэхэрэ инвестициехэр нахьыбэ шыгъэнхэм, цыфхэм ящӀӀкӀэ-псӀукӀэ нахьышӀу шыгъэным, экономикэм илӀэныкъо пстӀуми хэхъоныгъэхэр ягъэшӀыгъэнхэм ишъыпкӀэу Иоф зерадишӀэщтыр ыкӀи Президентым цыхъэу кыфишӀыгъэр къыгъэшъыпкӀэжыным зэрэпылгыщтыр ЛӀыхэсэ Махьмудэ къылуагъ.

ТХЬАРКЪОХЪО
Адам.

Производствэм щыпӀэрытхэр

Бюджетым илахьышӀу хешӀыхъэ

Муниципальнэ образованиеу «Мыекъопэ районым» иконсолидированнэ бюджет хэбзӀахъэу къыӀӀкӀэхъэн фаехэмкӀэ чыфӀэ темылъэу 2009-рэ ильэсыр къызэринӀкыгъ. Районым щылэжъэрэ предприятияхэм ахэтых бюджетым илӀэгӀпӀэ пстӀуми зилахьышӀу ахъышӀыхъэхэр. Ахэм зыкӀэ ащыц Виктор Басок зипӀэщэ ООО-у «Лидер» зыцӀэр.

Джырэблагъэ предприятием тызыщӀӀэм ащ ипащэ къызэрэтфӀотӀагъэмкӀэ, нэбгыри 160-рэ фӀдиз зыщылэжъэрэ мы ИофшӀапӀэми, нэмыкӀ хъызмэт-шӀапӀэхэм афӀдэу, дунэе финанс кризисым къытыгъэ кыныгъохэр зехишӀагъ. Ау ащ пае кӀэу-цугъэхӀп, шылажъэхэрэм япчӀагъи къыщагъӀагъӀп, лӀжапкӀлӀри зыпкӀэ итӀэу араты. КъадӀхъун амылӀэкыгъэ закӀор къашӀырэм ибагъэ ыпӀэрэ илӀэсым зэрэщытыгъэм фӀдизэу къызэрэнэжыгъэр ыкӀи хагъэхон зерамылӀэкыгъэр ары.

Мы предприятием унэхэм ахагъэуцорэ пчӀэхъу чыгаем хэшӀыкыгъэхэр къышыдагъӀкы. Конвейер линии шыкӀэм тегъэпсыкыгъэу производствэр зэхэцагъэу, мазэм къыкӀоцӀ

пчӀэ мин — минрэ ныкӀорэ фӀдиз къыдагъӀкы. Ахэр чы-пӀэми щылуагъӀкы, Краснодар, Москва адэт дилер гъэ-тӀылыпӀэхэми альагъӀӀэсы-хъэ, Урысыем ичыпӀэ зӀфӀ-шъафхэм ащылуагъӀкы, КъокӀыпӀэ Чыжъэм щылэ къалэхэми ащацӀх. Ары пӀакӀош, Казахстани щащӀфых. Нэ-къокӀогъу бӀдзэршӀыпӀэм щы-рӀӀпӀэ пӀоми хъуцт мыхэм къы-дагъӀкырэ пчӀэ лӀӀпкӀэхэм афӀдэ къэзышӀырэ ялӀӀпкӀэгъу предприятиехэм зерахэмы-тым ишӀуагъӀкӀэ.

Мы хъызмэтшӀапӀэм ущыт-хъуныр къызэрилӀэжыгъэ лӀэ-ныкӀохэр ыпшӀӀкӀэ къыщыт-луагъэх. Ау ахэм язакӀоп. Къэ-мыуцухъу Иоф зэрашӀӀэрэм ишӀуагъӀкӀэ бюджетым илӀэ-гӀпӀэ пстӀум ыкӀи фонд зӀфӀ-шъафхэм якъӀӀуапӀэхэм ялахьышӀу ахашӀыхъэ. Къызэ-тынӀкыгъэ илӀэсым зӀкӀэмкӀи хэбзӀахъэху сомэ миллиони 4-рэ мин 650-рэ атыгъ. Шып-кӀэ, цыфхэм ялӀӀжапкӀэ зы-фӀдизыр Виктор Басок къыт-фегъӀуагъӀп, ау Лухъан-лукы-ным предприятием чыпӀэ зӀ-рӀщырымӀӀэр ыкӀи чыпӀэ ха-бзэм ипащэхэм игъоу къафа-

лӀэгъурэм нахьыбэу яӀофышӀӀ-хэм къызэралӀэжырэр хигъэу-нӀфыкыгъ.

— ТиӀофшӀапӀэ шылажъэхэрэм лукыжынын гупшысэ зилэ ахэт сфӀлошӀтӀп, — къылуагъ ащ теубытагъэ хэлъу. — Предприятием шылажъэхэрэм азыныкъо бзылӀфыгъэш, са-бый къафӀхъушӀтӀу отпуск зӀ-рӀкӀохэрэ закӀор ары ныӀпӀэ а Иофым ехьылагъэу къэсӀон слӀӀкыщтыр. Мары тызыхэт мазэм нэбгыритӀум сабийхэр къафӀхъугъэх, джыри бзылӀ-фыгытӀу а гушӀуагъом ежӀх. КъызэрӀпӀоштымкӀэ, къэра-лыгъом ипащэхэм демографии лӀэныкъомкӀэ игъоу альӀэгъу-гъэ пшъэрылъыр гъэцӀкӀэжы-гъэным тибзылӀфыгъэхэр ча-нэу хӀажажӀх, тӀри ар тигуапӀэ! Зигугъу къэтшыгъэм фӀдӀхъу зилофшӀӀэн мыдӀэу зэхэзыщӀхэрэ предприятияхэр Мыекъопэ районым итых. ЫпшӀӀкӀэ къы-зэрэщытӀуагъэу, ахэр ары район бюджетым чыфӀэ темылъэу илӀэсыр къызэринӀкыным-кӀэ хэшӀыкӀэу зышӀуагъэ къӀ-кӀуагъэхэри.

СЭХЪУТЭ Нурбий.
СурӀтыр тезыхыгъэр И-
шъынэ Аслъан.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм

ИкӀулыкӀу пшъэрылъхэр щысэтыхпӀэу зэригъэцӀкӀэхэрэм, законностымрэ правопорядкэмрэ якъӀэгъэгъунэн, цыфым ифитыныгъэхэмрэ ифедэхэмрэ якъӀухъумэн альӀэныкъокӀэ гъэхъагъэу илӀэхэм апае Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхыль фагъэ-шъошагъ КошхъӀблэ район судым итхъаматэу **ЩыкӀ Марзят Темырджан ыпхъум.**

Теклоныгъэшхом ия 65-рэ илъэс ипэгьокI МАЗЭР РАГЪЭЖЪАГЪ

Къалэу Мыекъуапэ офицерхэм я Унэу дэтым Хэгъэгум иухъумако и Мафэ ыкIи Теклоныгъэшхор къызыдахыгъэр илъэс 65-рэ зэрэхъурэм афэгъэхьыгъэ обороннэ ИофшIэным имазэ къызызэуахыгъэ зэлукIэ шылагъ. Ащ хэлэжъагъэх Адыгем и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу А. Г. Ивановыр, парламентым идепутатэу, Афганистан ыкIи заохэр зыдэщылэгъэх нэмыкI чыпIэхэм яветеранхэм якоординационнэ совет итхьаматэу Д. Р. Мырзэр, парламентым идепутатэу С. Г. Письмак, республикэм иветеранхэм я Совет итхьаматэу Г. В. Барташук, Мыекъопэ дзэ гарнизонным иначальникэу полковникэу О. В. Оплесниыр, спортымкIэ мастерэу, Олимпийскэ джэгунхэм ячемпионэу ыкIи япризерэу С. Г. Алифиренкэр, общественнэ организациехэм ялIыкIохэр, заом ыкIи дзэ къулыкъум яветеранхэр, Мыекъопэ дзэ гарнизонным идзэкIолIхэр, кIэлэеджакIохэр.

Мазэу къызызэуахыгъэм пшъэрылI зэфэшъафэу шызэшIуахыштхэм къатегушылагъ республикэ РОСТО-м (ДОСААФ-м) итхьаматэу С. А. Ивановыр.

Ащ хигъэунэфыкIыгъ мэхъанэ ин зилэ Иофтхьабзэр Адыгем фашистыдзэхэр зырафыжыгъэхэр илъэс 67-рэ ыкIи Теклоныгъэр къызыдахыгъэр илъэс 65-рэ зэрэхъурэм зерафэгъэхьыгъэр. Къэралыгъо программэу «Урысые Федерацием игражданхэм 2006 — 2010-рэ илъэсхэм къакоцI патриотическэ пIуныгъэ ягъэгъотыгъэным фэгъэхьыгъ» зыфиорэм къыдилытэхэрэм атетэу мазэр зэхацагъ. Джащ фэдэу гухэлъ гъэнэфагъэ зилэ чыпIэ программэу «Адыгэ Республикэм шыпсэхэрэм 2008 — 2010-рэ илъэсхэм патриотическэ пIуныгъэ ягъэгъотыгъэным фэгъэхьыгъ» зыфиорэм къыдилытэхэрэр гъэцэкIэгъэнхэм мазэр ехыпIагъ.

Зэхахъэм къышчыгушылагъэх А. Г. Ивановыр, Г. В. Барташук, Д. Р. Мырзэр, О. В. Оплесниыр, С. Г. Алифиренкэр.

Мазэм икызызэуахыгъэ зэлукIэм хэлэжъагъэхэм республикэм шыпсэхэрэм, организацие ыкIи учреждение зэфэшъафхэм япашэхэм афэкIорэ джэпсалъэ аштагъ.

ЛIЭХЪУСЭЖЪ Хьаджэртбый.

ИЛЪЭСЫМ ИДИРЕКТОР АНАХЪ ДЭГЪУ

Джащ фэдэ цIэ лъапIэ къыфагъэшъошагъ Мыекъопэ медицинэ колледжым идиректорэу В. И. Ковалевым зэнэкъокъоу «2009-рэ илъэсым идиректор» зыфиорэм зыхэлажъэм ыкIи теклоныгъэ къызыщыдехым. Ащ къыкIэлъыкIоу етIани зы къэбар гушIуагъо къытIыбIэсыгъ: Всероссийскэ зэнэкъокъоу «Золотая медаль «Европейское качество» зыфиорэм мы медицинэ колледжыр хэлэжъагъэти, номинациеу «100 лучших ссузов России» зыфиорэм ар илауреат хъугъэ.

Илъэсыжъэу дгъэкIотэжыгъэм ыкIэхэм Санкт-ПетербургыкIолгъэ я IV-рэ Всероссийскэ конференциеу мы колледжым фэдэ учреждениеу ныбжьыкIэхэм сэнэхъат зыщызэрагъэгъотыхэрэм ялофыгъохэм, ахэм хэхъоныгъэ ягъэшIыгъэным зыщытегушылагъэхэм В. И. Ковалевыр рагъэблэгъагъ. Иофтхьабзэм икIэхым Мыекъопэ медицинэ колледжым идиректор Щытхъу тамыгъэу «2009-рэ илъэсым идиректор» зыфиорэр, дышIэ медалыр ыкIи колледжыр зэнэкъокъум илауреат зэрэхъугъэр къэзыгушыхъатырэ Дипломыр къыратыжыгъэх.

Мыщ фэдэ гъэхъагъэхэр зышIыгъэ пашэм ыкIи коллективым тэри тафэгушIо, тапэкIи ящытхъу хагъэхъонэу, республикэм шIуагъэ къыфахъэу лэжьэнхэу тафэлъало.

ЖАКIЭМЫКЪО Аминэт.

ХЭГЪЭГУМ УИКИЫНЭУ УФАЕМЭ...

ИэкIыб къэралыгъохэм закыбшагъэпсэфынэу ыкIи закыбшапIыхъанэу кIорэ цыфхэм япчъагъэ аужырэ илъэсхэм хэхъагъ. Хэгъэгум уикIын зыхъукIэ загранпаспорт уиIэн фае, ар умыIыгъэу нэмыкI хэгъэгухэм уарагъэхъаштэп. Ащ фэдэ паспорт къызыщыпфагъэхъазырэр къулыкъу Адыгэ Республикэм зилэр илъэсипI хъугъэ.

2008-рэ илъэсым имэлылIфэгъу мазэ къышцегъэжъагъэу апэ къыдагъэкIыгъэгъэ паспортым итеплъэ фэдэ зилэхэм анэмыкIэу теплIакIэ зилэхэри къыдэпхын плъэкIынэу ашIыгъагъ. ТеплIэжъ зилэм ыуасэр сомэ 400, кIэм — сомэ 1000.

Загранпаспортхэм ауасэ джыри кыхэхъонэу къэбарэу зэхэтхыгъэм тыкыпкырыкIызэ, ащ лъапсэу иIэр зэдгъэшIэнэу Урысыем и ОФМС икъутамэу Адыгэ Республикэм щылэм зыфэдгъэзагъ.

— Кыхьэгъэ илъэсым иапэрэ мазэ и 29-м къышцегъэжъагъэу загранпаспорт **зилэ зышIонгъохэм уасэу ащ лъатышIонгъохъошт**. Ащ фэгъэхьыгъэу **Урысые Федерацием и Хьакъулахъ кодекс зэхьокIыныгъэхэр фашIыгъэх**, — къытиIуагъ миграционнэ къулыкъоу

Адыгем щылэм иотделэу паспортхэр къызышаратырэ ыкIи регистратиие зышашIыхэрэм ипашэу Мамый Юрэ. — **Джы паспортэу теплIэжъым фэдэ зилэхэм сомэ 1000, зыныбжь илъэс 14 мыхъугъэхэм апаем сомэ 300 аосэшт**. ТеплIакIэ зилэ паспортым фэдэ къыдэпхыштмэ — **сомэ 2500-рэ, илъэс 14 мыхъугъэхэм — сомэ 1200-рэ атын фаеу хъугъэ**.

Ащ нэмыкIэу, ИэкIыб хэгъэу клонэу зызыгъэхъазырэхэрэм апае джыри зы къэбар: Федеральнэ законэу Урысые Федерацием игъунапкъэ уикIыным ыкIи укыхъаным апае шIэгъэн фаехэм афэгъэхьыгъэм зэхьокIыныгъэу фашIыгъэхэм къызэрдалытэу, гъэтхапэм (мартым) иапэрэ мафэ къышцегъэжъагъэу теплIакIэ зилэ загранпаспортхэр илъэси 10-м къыкIоцI бгъэфедэнхэ плъэкIышт, джы нэс зэрагъэфедэщыгъэхэр илъэси 5.

Арышъ, охътэ благъэм тикъэралыгъо икIынэу зыгу хэлъыхэр щылэ мазэм и 29-р къэмысызэ загранпаспортым игъэпсын ыуж ихъэхэмэ, осэжъэу щылэхэмкIэ ахэр джыри къыдахынхэ алъэкIышт.

ШЪАУКЪО Аслъангуащ.

ДЖЕХЪЭШIЭГЪУ
ТЕЛЕФОН
КЪЫЗЭИУАХЫГЪ

УПЛЪЭКIУНХЭМ КЪАГЪЭЛЪЭГЪУАГЪЭР

Федеральнэ миграционнэ къулыкъур цыфым ищылэныгъэ илъэныкыуабэм анэсэу щыт. Мыщ паспортхэр къышдаых, ИэкIыб хэгъэу клонэу зызыгъэхъазырэхэрэм загранпаспортхэр къышафагъэпсых, цыфхэр зыщыпсэхэрэ чыпIэхэр щатхы, иммиграцием пылI Иофхэр цыфхэм зэрагъэцакIэхэрэм щылэлъэх.

БэмышIэу Урысыем и ОФМС икъутамэу Адыгэ Республикэм щылэм и Мыекъопэ структурэ, ИофшIэнымкIэ ИэкIыб миграциемрэ иммиграцие уплъэкIунхэмрэкIэ Отделымрэ ялофышIэхэм къутырэу Веселэм шыпсэурэ цыфхэм миграцием фэгъэхьыгъэ хэбзэгъэуцугъэу щылэхэр зэрагъэцакIэхэрэу ауплъэкIугъэх.

— УплъэкIун Иофхэр окIофэхэ миграционнэ хабзэхэмрэ унашъоу щылэхэмрэ зыукъогъэ цыфхэр къыхэдгъэщыгъэх, — къытиIуагъ Урысыем и ОФМС икъутамэу АР-м щылэм ипашэ ипшъэрылIхэр къалэу МыекъуапэкIэ зыгъэцэкIэрэ Евгений Макаровым. — НахьыбэмкIэ ахэр зыфэгъэхьыгъэхэр ИэкIыб хэгъэу кыкIэу Урысые Федерацием кыхьэхэрэм пшъэрылIэу ялэ хъухэрэр зэрамыгъэцакIэхэрэр ары. Ау къэкIогъэ цыфхэм язакъоп, тихэгъэу шыпсэхэрэм хэукъоныгъэхэр ашIых. Ахэм ащыщых япаспортхэу зыуахътэ икIыгъэхэр джыри зэраIыгъхэр, паспорт зимылахэр зэрахэтхэр, ИэкIыб хэгъэу кыкIыгъэ цыфхэр ядэжъ къызыщыкIуагъэхэр ыкIи зыщыкIожыгъэхэр миграционнэ къулыкъум илофышIэхэм игъом зэрамамыIорэр,

нэмыкIхэри. УплъэкIунхэр тэшIыфэ хабзэу щылэхэр зыукъуагъэхэм административнэ Иофхэр къафызIу-тхыгъэх.

Хэбзэ гъэуцугъэхэмрэ унашъохэмрэ зыукъохэрэм уплъэкIун Иофхэр зыхьхэрэу къулыкъушIэхэр якIасэхэп. Мары бизнесмен инхэм ямылIку нахьыбэ зэрэхагъэхъошттым пае антимонопольнэ къулыкъум илофышIэхэм аIукIэнхэу фаехэп, хьакъулахъ къулыкъум илофышIэхэри цыфхэм шIу алъэгъухэр пфэIоштэп. ЕтIани цыфым лажэ горэ иIэу зыдишIэжыкы зыхъукIэ, пшъэдэкIыжъ езыгъэхьын фит къулыкъушIэу ащ къыфэ-кIуагъэм ар дахэу къызэрэпэмыгъо-кIыштыр гъэнэфагъэ. Джащ фэдэ миграционнэ къулыкъум илофышIэхэми къызэрафыштыхэр.

Мыщ джыым къышчыIогъэн фае хабзэу аукохэрэр ежъ цыфхэми икъоу зэрамышIэхэрэр. ИэкIыб хэгъэу кыкIи хьакIэхэр къызфэкIогъэ цыфпсэуми, ОФМС-м икъутамэу кызыкIохэкIэ, арало мэфшIым кыкIоцI хэгъэу шъаф кыкIыгъэ цыфхэр иунэ зэрихэхэмкIэ макъэ зэраригъэлун фаер. Джащ фэдэ къабзэу къэкIуагъэхэм загъэзэжыкIи, зэрэкIожыгъэхэр миграционнэ къулыкъум рагъэшIэнэу щыт. Арало, агурагъало, къафыкIалотыкIыжы, ау нахьыбэрэм яхьакIэхэр зэрэкIожыгъэхэр къалорэп, е ащэгъупшэ, е ашIоIофэп. Джащ ыуж ахэм хэукъоныгъэхэр ашIыгъэхэу залыгътэрэр ыкIи агъэп-щынэнхэу зыкIэхурэр.

Тимофей БЕЛОВ.
Урысыем и ОФМС икъутамэу
Адыгем щылэм илофышI.

«ЦЫХЪЭШIЭГЪУ ТЕЛЕФОН» КЪЫЗЭИУАХЫГЪ

УФ-м и МЧС эпэстэури теонхэ алъэкIынэу зы «цыхъэшIэгъу телефон» илэ хъугъэ. Ар мы системэм епхыгъэ гъэлорышIапIэхэмрэ подразделениехэмрэ ялофшIэн зэрэзэхашэрэм цыфхэм еплъыкIэу фырялэм зышагъэгъозным, Министерствэм илофшIэн хыхьэхэрэр, ипшъэрылIхэр, фитыныгъэу илэхэр икъоу алъагъэлэсынхэм афэшI къызызэуахы. Джащ фэдэу МЧС-м епхыгъэу ИнагIэ Iутхэм законыр аукуагъэу ушыгъуазэмэ, IэпыIэгъу зэратын фаем ебгъукIуагъэхэу е цыфым хэбзэнчъэу пэрыохъу фэхъугъэхэу урихьылагъэмэ, мы телефонымкIэ утеон плъэкIышт. ПцIи, плъэкъуащи, узыщыщыри шъэфэу къэнэжыштых.

УФ-м и МЧС АР-мкIэ и ГъэлорышIапIэ «ицыхъэшIэгъу телефонэу» узэрытеон плъэкIыштыр: (8772) 56-80-78.

КЪЭОРЭ ПКЪЫГЪО КЪЭБГЪОТЫГЪЭМЭ...

Аужырэ илъэсхэм терроризмэр нахьыбэрэ щылэныгъэм кыхъафэу зэрэхъугъэм кыхьэкIыкIэ, ащ урихьылIэмэ узэрэзекIоштым фэгъэхьыгъэу джырэблагъэ кыхьэты-тыгъ. Общественинэ транспортэу узэрысыр террористхэм аубытыгъэмэ узэрэзекIоштыр ары тыккызте-гушыIэгъагъэр. ГухэкIыми, ащ имызакъоу къагъэорэ пкыгъохэми урихьылIэнкIэ щынагъо хъугъэ.

БзэджашIэхэм нахьыбэу цыфхэр зыщызекIохэрэм, зэрар нахьыбэу къызышашыштым къэоштыр шагъэуцу. Цыфэу зыщыщ умышIэрэм шIухъафтын, къэгъэгъэ Iэрам, къэмлэнэ зэдэгъэпкIагъэ е нэмыкIэу къэорэ пкыгъор зыхигъэбылIы-хъан ылъэкIыштыр къыIыпхы хъуштэп. «Къащыгъупшэгъэ» пкыгъо зэфэшъафхэм уафэ-сакъын фае, уякIуалIэу ахэр бгъэжошыхэ хъуштэп. Ащ фэдэу узэгъуцэфэн пкыгъоу къэбгъотыгъэм:

* тутын а чыпIэм ущешъо хъуштэп;
* машIо къэзытырэ, гушыIэм пае, электромэшIохэгъанэ умыгъэфедэ;
* къэбгъотыгъэ пкыгъом сыд фэдэ шIыкIэки унэмыс;
* умыгъэсысы, умыдзы, къызэтемых;

* къызыщыбгъотыгъэ чыпIэм зышари емыкIолIэнэу къэпшIынышъ, ори укыIулыкIын фае;
* къыппэблэгъэ цыфхэр, уиIахьылхэр, уиIофшIэгъухэр е уиныбджэгъухэр, цыбгъэгъуазэхэмэ нахьышIу;

* правзухъумэко органхэм е ошIэ-дэмышIэ Иофхэм афэгъэ-загъэхэм елбэгъэу макъэ ягъэIу;

* пкыгъоу къэбгъотыгъэм итеплIэрэ «ыгъэцэкIэнэу зыфэгъэзагъэмрэ» зэрэзэфэмыдэ-штыр зыщышъуымыгъэгъушI. Щылэныгъэм къышчытхъапэу, тызэрихьылIэхэрэр, гушыIэм пае, къэмланхэр, Iальмэкъхэр, пакетхэр, тхылыпIэ зэфэшъ-хьафхэр, джэгъуалъэхэр..., бзэджашIэхэм агъэфедэх.

* КъэонкIэ узэгъуцэфагъэм чыжъэу узэрэкIэлъырыкIыштым упылIын фае. Пкыгъоу пэпчэ узэрэкIэлъырыкIын фэе шапхъэ-

хэри ащ фэгъэзэгъэ органхэм агъэнэфагъэх. Мары ахэр:

* гранатэу РГД-5-м — метрэ 50;
* гранатэу Ф-1-м — метрэ 200;
* тротилэвэ шашкэу грамм 200 зэрылтым — метрэ 45-рэ;
* грамм 400 зэрылтым — метрэ 55-рэ;
* пивэ зэрагъэхъорэ бэшэрэ-бэу грамм 330-рэ зэрыфэрэм — метрэ 60;
* чемоданым (кейсым) — метрэ 230-рэ;
* гъогу техьэхэрэм зыдаштэрэ чемоданым — метрэ 350-рэ;
* автомобиль псынкIэу «Жигулим» фэдиным — метрэ 460-рэ;
* «Волгэм» фэдиным — метрэ 580-рэ;
* автобус цыкIум — метрэ 920-рэ;
* хылызэещэ автомаши-нэм — метрэ 1240-рэ.

Мы шапхъэхэр шъугу ишъу-убытэнхъшъ, амалэу иIэмкIэ зэрэжъугъэцэкIэштым шъуны-лын фае.

ГЪУКІЗ Замудин: «СИГУАПЭУ СЫХЭЛЭЖЬАГЪ»

Адыгэ къралыгъо университетым ифольклор ансамблзу «Жъыум» ихудожественнэ пащэу ГъукіЗ Замудин Польшэм икълэу Люблин щыклогъэ Дунэе фестивалым зэрэхэлэжыгъэр тигъэзет кълэу кыыхуытыгъ.

Нахъ игъэклогъыгъэу кърбары кытфилотэнэу мы мафэхэм ащ гуыцлэгъу тыфэхъу.

— Къралыгъуибгъоу ижъы-рэ ордэдым ифестиваль рагъэблэгъагъэхэм Адыгеир зэрэхэтыгъэм мэхъанэшхо илэу пльытэн пльэклышт. Ащ уклонэу зэрэхъуэгъэмкълэ кърдгъэжъэ.

— Ары, сызэрэрагъэблэгъагъэр сигуапэу фестивалым сыхэлэжыгъ. Чъэпыогъу мазэм Санкт-Петербург щыклогъэ конференцием ансамблзу сызипащэр хэлэжыгъагъ. Римский-Корсаковым ыцлэклэ щыт консерваториетим ижъыр ордэхэр

кызырэхысгъагъэхэм гу кылытагъ Европэм инаучнэ купхэм ащызэлгъашлэу, искусствованиемкълэ докторэу, композиторэу Игорэ Мадиевичым. Ащ ыпкэ кыкыгъ фестивалым сыклонэу зэрэхъугъэр.

— Люблин щыклонэу сыда кызыхэклыгъэр?

— Люблин Европэм икультурнэ гуыпчэ хъуным пылгъ, ащ дэлэжъэрэ Европекскэ комитетти зэхашагъэу мэлэжъэ. А комитеттер фестивалым изэхаша-клогъэм ащыщыгъ.

Фестиваль зэхэщэным ылтэ-ныкыоклэ «Европэм ижъыр ордэхэр» (ары сызыхэлэжыгъэ фестивалым ыцлэр) зыфилорэ дунэе фестивалыр анахъ проект шъхьалэу Люблин илэхэм ащыщ. Сыда плэмэ, ижъыр ордэхэр, ахэм якъэлуаклэ мафэ кърэс непэрэ культурэм нахъ пэчыжъэ мэхъух, музейнэ пкыгъом фэдэу ахэм яплъыгъ. Клодыжыпэным нэсыгъэ ижъыр ордэхэм якъэлэтыжыгън фестивалым ипшъэрылгъ шъхьалэу щыт. Ахэм якъэлонклэ дунэе опытуу щыцлэмкълэ зэхэжыгън хэмкълэ, гуышысэхэр зэфалогэн хэмкълэ фестивалыр зыфэдэ кърэмыхъугъэ зэлуклэгъу гъэшлэгъонэу хъугъэ. Етлани форумым имэхъанэ кърэзылэтырэмэ ащыщ европейскэ научнэ ыкли творческэ купхэм ахэт ныбжыкълэхэр зэлуклэнхэу, зэдгъушы-лэнхэу амал зэралэгъэр.

Люблин кызыкылыахыгъэм фэгъэхыгъэу джы кърэсон. Кълэр Евросоюзым икыоклы-плэ гуаунапкэ зэрэщылэм ишлуагъэкълэ ар Къоклыплэ ыкли Къохэплэ Европэм яхэгъгъухэм яздэпсэуныгъэ игуыпчэ хъугъэ. Люблин театрэу, сурэт кърэгъ-лэгъуапэу, музей, филармониеу, опернэ ыкли опереточнэ

сценэу илэхэм яшлуагъэкълэ Къоклыплэ Польшэм икультурнэ щыцлэклэ игуыпчэу пльытэн пльэклышт. Ащ елтыгъыгъэуи кълэр 2016-рэ илээсым культурэмкълэ Европэ гуыпчэ хъунэу зегъэхъабыры. Илээс псаум мы кълэм дунэе фестивалхэр щэклогъ. Ахэм ахэлэжыгъ профессиональнэ музыкантхэри, лэ-пэлэсэныгъэ зыхэлэу народнэ искусствэр кърэзыгъэлэгъорэ цыф кызырэклогъэри.

Фестиваль сз сызидэщылэгъэм ар кызыкылыахыгъэ я IX-рэр лыгъэклогъагъэу хъугъэ. Ау ащ нахыбэрэмкълэ славян лэпкыгъэр ары хэлэжыгъэхэр: полякхэр, украинцэхэр, беларусхэр, урысхэр ыкли сардинхэр (Италиер) арых. Джырэ фестивалым нахъ къралыгъуабэ хэлэжыгъ. Ахэр Исландиер, Литвар, Казахстан, Палестинэр, Украинэр, Урысыер ыкли нэмыкхэр арых.

Фестиваль концертхэр Люблин и Радио иконцерт зал щыкыуагъэх. Пчыхыплэу ахэр зыкыуагъэхэм залым зэрэцлафэу цыфыр члэсыгъ. Ижъыр ордэхэр шлу зылэгъухэрэм ныбжыкылабэ зэрэхэтыгъэм лэшэу сигъэгъушлуагъ.

Концертхэр лэпкыгъэм афэгъэхыгъэ фильмэхэмкълэ рагъажэщыгъэх. Етлани лэпкэ зэфэшхъафхэм яорэдыжъхэм нэлуасэ афашыщыгъэх. Ар пчыхъэм сыхъатыр 11-м нэс клонтыгъ. Пчыхъэ кърэс щыцлэр концертхэр ижъырэ польскэ ордэхэмкълэ кызылуахыщыгъэх. Гухэкыр кызыхъыщырэ ордэхэр ныбжыкылэхэм (ахэр студентх: филологх, психологх, юристх) кызыралохэрэм уимыгъэгъушхон пльэклырп.

Концертхэр польскэ кърэшоу чэфхэу шхаплэу «Къашъом ичэш» зыфилорэм щызэхашэхэрэмкълэ аухыжыщыгъэх.

Фестивалым эпическэ ордэдым ижанрэ пэтэури кырахыллэгъагъ. Ахэр ижъыр лэпкэ музыкальнэ лэмэ-псымэхэм кырагъэлуагъэх. Ордэхэр польскабзэкълэ зэрэдзэккыжыщыгъэх.

— Фестивалым о чзыур кызыщыбнэсым ...

— Сз апэрэ пчыхъэм гуыцлэр кызысатым, тиереспубликэ ыцлэклэ фестивалым хэлэжыгъэрэм шлуфэс яхыгъ, адыгэ лэмэ-псымэхэу пхэклычым, кымылым, шыкълэпщынэм нэлуасэ

афэсшыгъэх, ахэм адыгэ ордэдыжъхэр кърэзыгъэлуагъэх. Фестивалым ижъыдэдэрэ ордэхэм кърэжыгъагъэу лэпкыгъэм хэлэ зеклогълэ-шыкълэхэм япхыгъэ ордэхэм анэсыжъэу сщэгъагъэх. Ащ фэдэу Нарт эпосым щыц лыхъужь ордэхэу гъуклэу «Хъудымыдыжыгъэм иорэд», «Нарт Ашэмэз иорэд», «Шынджые щыщ Пшыбэкыо Ердэжыбэ аригъэтхыжыгъэу «Нарт Шэбатныкыо иорэд», лыхъужь ордэхэр ыкли гыбзэхэр — ахэр Нэшхэжыкыо Ябгэм, Кърэжыгъаштау заом, Андзорыжыгъэм яорэдхэр, «Анджэрые Кушыкупщым игыбз», философскэ ордэу «Шыпкыиш», «Шъхъагуашэ иорэд», «Гощмафэ итхъаурых» зыфилорэхэр.

Ятлонэрэ пчыхъэм лэзэным эпхыгъэ ордэхэр, клэпщэ ордэхэр кърэлуагъэх. Кълэухым «Хъанцэгощэ ордэ», лэтегъэу ордэу «Мима» зыфилорэр ыкли «Уджыр» кымылым кърэзыгъэлуагъэх.

Лэшэу сыгу рыхыгъ Палестинэм кыкылыгъэ Али Рашайдэ кылогъэ ордэхэр. Зыбзэпс нахъ зимылэ араб шыкълэпщынэу рабаб зыфалорэм ордэ кызыррыгъэлуагъэр зэкълэми ашлогъэшлэгъонхыгъ. Сз апэрэу слэгъугъэ араб лирэм — симсимием ордэ кырагъалоу. Ижъыдэдэрэ лэмэ-псымэр арабхэм ыкли африканцэхэм яшлуагъэкълэ клэдыгъэп. Бэшлагъэу зымакъэ зэхэсхы сшлонгогъэ лэмэ-псымэр апэрэу фестивалым щыслэгъугъ, седэлугъ.

Ащ фэдэу сыгу кыинэжыгъ Исландиетим кыкылыгъэ клэлэм иорэд кърэлуакли. Серб клэлэу Милан Додерович сыхъатым кыкылоцлэ ижъыр тарихылыхъужь ордэхэу сербхэр тыркухэм апэуцужыкхэ зэхъум аусыгъэхэр кылуагъэх. Серб шыкълэпщынэу гусли зыфалорэм ащ кыдылуагъ.

Фестивалыр Урысыем икыгъэ профессиональнэ ансамблэм зэфилыжыгъ.

— Апэрэу Польшэм ижъыр-рэ адыгэ ордэхэр щылуагъэх. Ахэм яшлуагъэкълэ адыгэхэм якъэбар нахыбэмэ ашлагъ.

— Ары, европейскэ Хъакълэ-щым апэрэу адыгэ ордэдыжъхэр кышыщылуагъэх. Нэлуасэхэр сфэхъугъэх. Ахэм сз сызэрэрагъэблэгъагъэм фэдэу ежъхэри кърэдыгъэлэгъэнхэ, якультурэ нэлуасэ зыфэтшын лтэклышт.

— Тхъауегъэпсэу.

СИХЪУ Гошнагъу. Сурэтхэр фестивалым кызыщытырахыгъэх.

ШЭРДЖЭСХЭМ (АДЫГЭХЭМ) ЯТАРИХЪ КІЭКІ

(Кызыкылыахыгъэр щылэ мазэм и 21-м кыдыкыгъэ номерым ит).

Инджылызхэм апэшлуеклоу Трабзонрэ Эрзрумрэ азыфагу черкесхэр рагъэтлысхъанхэу фэгъэх, сыда плэмэ мы чыплэр изытетклэ ахэм яхэку ехыщырыгъ ыкли мыщ нахъ щыгуысэфынхэ алэкыштыгъ. Ащ мытыкоу пэлухъащтыр инджылызхэмрэ французхэмрэ кьатлу-пщынэу арыгъэ. Етлани черкесхэр Трабзонрэ Эрзрумрэ азыфагу гъогу шашынымкълэ агъэфедэнхэу гухэлэ ялагъ. Инджылызхэр чыжыгъэу пльэхэу, зэфэшыгъэ псэуплэм егуышысэ-щтыгъэх черкесхэм язонфэшлу нэшанэ кызытырагъэнэным фэшл, сыда зыплэклэ, а нэшанэр ежъхэмкълэ фэдэу кычлэкын ылтэкыштыгъ тырку лэпкыгъэр заом зэрагъэшшыгъэм паеклэ (Papers and Accounts, 1864: N.7). Ар Султланым афиштагъэп, энэгуагъо нэужым инджылызхэмрэ черкесхэмрэ зэгъахъэхэу пэуцужыгънхэм тешыныкыгъэкълэ. 1921-рэ илээсым тыгъэгъэзэ мазэм инджылызмэ кыфагъэ-зэжыгъэ Хы Шыуцлэ Іушъом черкесхэр Іугъэтлысхъэнхэ гухэлым (Avcioğlu, D., 1976, n. 156). Ау черкесхэр зэпэзырхэу Осман империем ичылплэ зэфэшхъафхэм ахагъэклухъэгъагъэх. А шыкълэм маклэ зэрэтеклырэр черкесхэр джы кызынэсыгъэми зэрэпсэхэрэм. 1922-рэ илээсым нэс черкесхэр кощыплэ итыгъэх. Джауштэу, гуыцлэм пае, черкесхэу непэ Кониетим ыкли Анталиетим ащыпсэхэрэм Кавказыр кызабгынагъэр 1884-рэ илээсыр ары, чылэу Самаданиеу Сириетим итыр — 1922-рэ илээсыр ары нылэп.

Къэкошыгъэхэм ащыщыбэ кыухъуцуплэхэм, гуыцлэм пае, Самсун, Синоп, Трабзон ыкли Варнэ ащыклодыгъэх. Литературэм ащ ехыллагъэу хэз фэмыхъоу кърэбархэр хэтыгъ. Джащ фэдэу консулэу Эрл Стивенс Рассел 1864-рэ илээсым мэзаем и 17-м Трабзон кърэбар кырарегъэхы: «Зытет шыпкыгъэу кърэбарэу кытлэкълэхъагъэмкълэ, энэгуагъо, тыгъэгъа-зэм кышыцублагъэу джы нэс лагъэхэм япчъагъэ нэбгырэ 3500-м кърэхъуэгъэкълэ, ахэм ащыцэу къэкошыгъэхэм япчъагъэ 3000, тыркухэр — 470-рэ, урымхэр — 36-рэ, ермэлхэр — 17, католикхэмрэ европейцэхэмрэ нэбгыри 6» (Papers and Accounts, 1864: N1). Черкесмэ якъэкошын, кызырэлэгъуагъэу, Осман империемкълэ шлуагъэ хэлэу щытыгъ, ау ащ черкесхэр зэрэгъуагъэхэм емылыгыгъэу, зи фэдэу кърэфыхэкыгъэп. Къафагъэзэгъэ чыгухэм апае ахэр бэнэжыгънхэу нахыбэмкълэ хъугъэ, гъаблэм ыгъаллэщтыгъэх, гъэбжъуи агъотыгъэп. Бэ клэ-жыгъы, зыгъэгъэжыгъы зышлонгъуагъэр. Ау нахыбэм ар зэрагъэцкълэшт шыкълэр ашлэ-щтыгъэп. Нэмыкыгъэм осман кыухъэхэр кыратыгъэхэп. Къэ-кложыгъунэу кърэжыгъэр абдзахэу Хъут Казбек. Ащ

кыгъэгъэжыгъы, чылэхэр кызы-пиклухъэхэзэ, афилотагъ хъа-лифмэ яхэгъэгу адыгэмэ кызыррашыпэгъокыгъэхэ шыкълэр. Ащ фэдэу кърэбармэ яхъатырклэ черкесмэ кощыныр цагъэгъыгъэ (Trubetzkoy, N. II, n.7). Мыр тарихыгъэм клэклэу кыыхыгъ, ау черкес чылэмэ яджырэ псэуклэ журналхэу «Kafkasya» ыкли «Kuzey Kafkasya» янэклубгъохэм кыуа-джэ пэпчэ фэгъэхыгъэу ста-тыхэр кърэжыгъ.

Черкесхэр лыгъэгъэхэ ахэ-лэу япчъагъэкълэ бэклэ ате-кырэ урысыдзэм зэрэпэуцу-жыгъэхэ шыкълэр европэ ин-теллигенциетим лэшэу ыгу ри-хыгъ ыкли адыригъэштагъ. Пэтэуми апэу ыцлэ кьетлон тлэкыштыгъ урыс социалистэу Петрашевскэм (1845), ащ ыуж Фридрих Энгельсэр Карл Марксерэ. Черкес заом ихъа-тырклэ урыс литературэм Л.Н. Толстоетим ыкли М.Ю. Лермон-товым япроизведением дэгъу-хэр хэжыгъэх. Европэм тхэкло нэбгырабэм черкесмэ афэгъэ-хыгъэ тхылхэр кышыда-гъэкыгъэх (Амбах, 1845, n. 1): «Мы кыушхъэ голухэу ухъу-мэкло дэпкэ фэдэу зызылэ-тыхэрэм, зыкыушхъэ цаклэ-хэр псэуплэу кыппэзыгъохы-хэрэм ащэпсэу псэемиблэжъ, цыфыгъэ-шыпкыгъэ зыхэлэ ыкли пытэу зэхэлэ черкес лэп-кыгъэу, зэрэхэгъэгоу цлэ езыты-гъэр...» Карл Кох ифэмэ-бжы-мэ члэгъу Герман Пюттманн (1811—1874) кыдыгъэкылы тхылхэу «Іэлы, ау шъхъафит. Черкесмэ яхыллэгъэ усэхэр». Джащ фэдэу 1846-рэ илээсым Генрих Сиверс кыдыгъэкылыгъ иусэхэр зыдэт тхылхэу «Вла-диславрэ Дышгъэплыгъэр» Авторитлэми кытфалуагъэ адыгэмэ ялыгъэ, я Хэгъэгурэ я Шъхъафитныгъэрэ шлу-лэгъоу афырагъэр. Инджылыз тхаклоу Уильям Кингстоун 1840-рэ илээсым ыгъыгъ роман-эу «Черкес тхъамат». Прусс пачыкхъэ унагъом икапель-мейстерэу Ботихер, Й. Фогт ыкли Й. Штраус аусыщты-гъэх черкес маршхэр е теат-рэ мюзиклэхэр. Й.Штраус ыусыгъэр апэрэу 1866-рэ илээ-сым Павловскэ кышыра-гъэлуагъ. Джащ фэдэу промыш-ленностыи черкесмэ яфэмэ-бжыгъэмэу техъагъэм тылпы-лээн тлэкыштыгъ. Фирмэу Ал-геер (Algeyer) кыдыгъэкылы кълэе сурэтхэу «Черкесхэр 1880-рэ илээсхэм адэжъ зыпэт-хэ машлор». Ижъырэ кълэе сурэтхэу «Черкес шыудзэр 1877—78-рэ илээсхэм адэжъ». Зиусхъанэу докторэу Ульрих Ландман щешэты мы темэр итхылхэу «Черкес бзыль-фыгъэ дэхэ дэд» (Hannover, 1994) зыфилорэм. Сурэтэу мы тхылхыгъэм кыдыгъагъэхэм кыгъэлэагъо адыгэмэ (черкес-мэ) ялыгъэ, япсэемиблэжы-ныгъэ ыкли яшъыпкыгъэ кыыхэкълэу телэтыкыгъэу ахэм дунаир кызырэлэгъыщтыгъэр.

ЕДЫДЖ Батырай.
Шэныгъэлэжы.

Зэхэзыщагъэхэр:
Адыгэ Республикэм
и Къэралыгъо
Совет — Хасэр,
иминистрэхэм
я Кабинет

Къыдзыгъэкъырэр:
Адыгэ Республикэм
лъэпкъ ИофхэмкIэ,
IэкIыб къэралхэм
ащысээрэ тильэп-
къэгъухэм адырIэ
зэпхыныгъэхэмкIэ
ыкIи къэбар жьу-
гъэм иналхэмкIэ
и Комитет
Адресыр: ур.Кре-
стьянскэр, 236

Редактор
шъхьалэр

ДЭРБЭ
ТИМУР

Редакциер
зыхэшIэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхьалэм
иапэрэ

гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-
шъхьалэм зыхэшIэр:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъаты-
гъэр:

Урысые Федерацием
хэутын ИофхэмкIэ,
телерадиоукъэтын-
хэмкIэ ыкIи зэлы-
IэсыкIэ амалхэмкIэ
и Министерствэ
и Темуыр-Кавказ
чыплэ гъэло-
шIапл, зэраушыхъа-
тыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Гъэзетым къыхиу-
тыхэрэм мыштып-
къагъэу къахъаф-
хэрэмкIэ къэзых-
ыгъэхэм пшъэдэ-
кIыжъ ахы. Къа-
тхэхэрэмрэ гъэзе-
тым щылажэхэр-
рэмрэ яеплъыкIэ
зэтемыфэн ылгэ-
кIышт. Гъэзет-
еджэхэм къыт-
фагъэхьырэ тхы-
гъэхэр зэхэтфы-
хэрэп ыкIи къэ-
зытхыгъэхэм
алэкIэдгъэхъа-
жыыхэрэп.

Зыщыхаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр
6200
Индексхэр
52161
52162
Зак. 112

Хэутыным
узщыкIэтхэнэу щыт
уахъэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ
уахъэр
Сыхъатыр 18.00

Къоджэ спортымрэ лъэхъанымрэ

КIуачIэр зыщапсыхьэрэм шэныри щэпытэ

Улапэ спорт еджапIэу къыщызэIуа-
хыгъэм ипашэу, СССР-м спортымкIэ
имастерэу ТхьакIуцынэ Къэзэуат ты-
зылоклэм атлетикэ онтэгъум ныбжьы-
кIэхэр зэрэфагъасэхэрэм, лъэпкъ шэн-хабзэхэр къуа-
джэм къызэрэщаухъумэхэрэм, спортымрэ щыIэны-
гъэмрэ зэрэзпхыгъэхэм, нэмыкI Иофыгъохэми тате-
гуцылагъ.

— Гурыт еджапIэм ишагу унэ-
жъу дэтыр дгъэцкIэжыи, спорт
псэуалгъэ къыщызэIутхыгъ, —
къеIуатэ ТхьакIуцынэ Къэзэуат. —
Хабзэм икъулыкъушIэхэр кIэща-
кIо фэхъухи, адыгэ шIыхъаф шIы-
кIэри дгъэфедэу къыхэкIыгъ.

— *КъумIыл Тимур сызыло-
клэм спортым фэгумэкIыхэрэр
Iэныгъу къызэрэщыфэхъуэгъэхэр
къысфилотагъ.*

— Тикъуаджэ КъумIыл Тимур
щапIугъ. Спортсмен цIэрыIо мы-
хъугъэми, физкультурэмрэ спор-
тымрэ зэрапыщагъэр ищыIэныгъэ
къыхэщы. Тимур спорт еджапIэм
игъэпсын илахышIу хишIыхъагъ.
Ныбджэгъоу, нэлуасэу иIэхэри
ИофшIэнхэм къахигъэлажэщты-
гъэх.

— *Ти Президентэу ТхьакIу-
цынэ Аслъан, республикэм
испорткомитет ипашэу Хъаса-
нэкъо Мурат, нэмыкIэхэри спорт
еджапIэм игъэпсын къызэрэщы-
лажэуагъэхэм тыщыгъуау.*

— ЗэкIэми ацIэ къэсымыIоми,
яшIушIагъэ зэрэдгъэлъапIэрэр
гъэзетымкIэ къясIо сшIоигъу.

— *Футбол ешIаплIу еджапIэм
дэт.*

— Тренер-кIэлэегъаджэу Бжъ-
мыхъо Аслъан физкультурэмкIэ
регъаджэ, футбол ешIэ зышIо-
гъохэр егъасэх. Къуаджэм дэс кIа-
лэмэ мэфэ нэфыр афимыкIоу пчы-
хъэм остыгъэхэр хагъанэхэщ, —
футбол щешIэх. Улапэ спорт
псэуалгъэм къагъэдэхагъэу сэ-
лгытэ.

Министрэм иадыгэ къашъу

— *Урысые Федерацием спор-
тымкIэ, туризмэмкIэ, ныбжьы-
кIэ политикэмкIэ иминистрэу
Виталий Мутко Улапэ къызы-
кIом адыгэ къашгъор дахэу пчэ-
гум къызэрэщышIыгъагъэр бэмэ
ащыгъушIэжырэп.*

— Улапэ джэгъуагIоу, пшынаоу,
орэдыIоу дэсыр макIэп. Къуаджэм
шэн-хэбзэ хэыгъэхэр иIэх. Спорт
псэуалгъэр Улапэ къызэрэщышIуа-
хырэм фэшI къытфэгъушIоу Виталий
Мутко тичылэ къэкIогагъ. Министрэр
адыгэкIэ дахэу къэщыо.

ГушыIэгъу тызыфэхъум ныбжьы-
кIэмэ пIуныгъэ ИофшIэнэу адызет-
хьэрэм къыкIэупчIагъ.

— *Виталий Мутко янэ Мые-
къуапэ дэсыгъ, тинсэукIэ зэхъо-
кIыныгъэу фэхъурэмэ сыда кари-
Iолажэр?*

— Шуныгъэ ИофшIэныр зэпы-
мыгъэу лъыбгъэкIотэн зэрэфаем
мэхъанэ ин министрэм ритыгъ.

— *ЕджапIэм идиректорэу
ГъунэжыкIо Асыет спортым
ехьылIэгъэ ИофыгъохэмкIэ угур-
Iуа?*

— Нурбий, упчIэ гъэшIэгъон
къысэптыгъэр. Пашэу уиIэр уиIоф-
шIаклэ къызэрэлъыплъэрэм дакIоу
уфигъэчфы, угу къыIэты зыхъукIэ
уипшъэрлыгъэр нахь дэгъоу зэрэб-
гъэцкIэщтхэм упылъышт. Асыет
къыбготэу, уапэ итэу къыбдэлажэ.
Псынклэу угурэIо. КIэлэеджакIомэ
дисциплинэ пытэ ахэлъыным, къэ-
бзэныгъэм лъыплъэнхэм ынаIэ
тырегъэты. Цыф гурылогъошIум
удэлэу, удэлажэу пшIоигъошт.

Зыгъэсаплэр якIуаплэ?

— *Улапэ спорт зыгъэсаплэр
къыщызэIуахыгъэм къытегуцы-
Iэба. Атлетикэ онтэгъум иза-
къоп шгузыныщагъэр?*

— СамбэмкIэ тренерэу Куржэ
Къэплъан ныбжьыкIэхэр егъасэх.
Нэбгырэ 30 — 40 фэдиз бэнэпIэ
алырэгъум зыщыплъэгъукIэ огу-
шIо. Атлетикэ онтэгъумкIэ тре-
нерхэу Нэгъой Муратрэ Бгъошэ
Тимуррэ Адыгеим шашIэх, тIури
спортымкIэ мастерых. НыбжьыкIэ-
хэр зылгъащхэм пае екIолIэкIэ
гъэшIэгъонхэр ИофшIэным къы-
фагъоты.

— *Зэнэкъокъухэм ныбжьыкIэ-
хэр ахэлажэсха?*

— Лъэшэу уащытхуным нэсы-
гъэхэп. ХьэкIэлI Тимуррэ Куржэ
Султанрэ АР-м изэнэкъокъумэ
ахэлажэсхэу кIуачIэр зрапсыхъэ-
рэм тегъэгъушIо. НэмыкI ныбжьы-
кIэхэри атлетикэ онтэгъум къыщы-
лэгъошIых. СпортымкIэ дунэе
класс зыIэ мастерхэу Гъубжэкъо
Арсен, Куфэнэ Хысэ, нэмыкIэхэри
тикъуаджэ щапIугъэх.

— *Адыгэмэ гъуцыIу батырыр
бэрэ агъэфедэ. Атлетикэ онтэ-
гъум ар нахь къыщекIуба?*

— Къаплэ пшIоигъор къызгу-

рылауагъ. КIуачIэ зыхэмылэ кIа-
лэр батырэу бгъэсэн плъэкIышт-
ми сшIэрэп. Ау ныбжьыкIэм зы-
къызэIуихыным пае умыгъэу, ыгу
умыгъэкIодэу амал ептын, Iэпы-
Iэгъу уфэхъун фае. КIуачIэ зыIэм
къулайныгъэ халпхъэу укIыры-
плъыныр сэ нахь къыхэсэхы.

— *УигъуцыIэрэ уиIофшIэнрэ
зэдебгъэиштэнхэр пфэгъэхъуа?*

— СшIэрэп сакIыб къэзгъазэ-
мэ сэш пае аlorэр. Къызгот цыф-
мэ сядэлэу, упчIэжыгъэу сэшIых.
Згъэсэрэ кIалэмэ нэлуасэ уафэс-
шIы сшIоигъу.

Корреспондентыр. ТхьакIуцынэ
Къэзэуат гирыр зылэгъэр ныб-
жьыкIэхэм япаш. Апэрэ мафэхэм
нэбгырэ макIэп секцием къако-
штыгъэр. Джы Иоф зыдышIэхэрэр
спортсмен 20 фэдиз мэхъух. КIуа-
чIэм хагъахъо зыхъукIэ къулай-
ныгъэр зэрагъэфедэштыми егу-
пшысэх. Гирхэм килограмм 16,24-
рэ, нахьыбэ яонтэгъугъ. Къоджэ
спортсменхэм саяплъыш, гирхэр
хъэшъо Iэгуаом фэдэу зэфадзых.
Гирхэр агъэчэрэгъухэу чIым ты-
рамыгъафэу къаубытыжыых. Щы-
лычым «рэджэгъух» пIуагъэми ух-
укошIтэп.

— *Хэта къоджэ батырхэм
къахэбгъэщырэр? — теупчIы
ТхьакIуцынэ Къэзэуат.*

— Мафэ къэс кIуачIэм хагъа-
хъоу къысэхъу, — еIо Къ. Тхьа-
кIуцынэм. Хъуажэ Рэмзан, Лы-
унэ Айдэмыр, Тыкъэ Аюб, Лы-
шэ Аслъан, нэмыкIэхэри спортым
зэрэпыщагъэхэм фэшI кIэмыгъо-
жышIтхэу сэлъытэ. Щытхъоу тфа-
Iорэр тизакъоу къэдлэжыгъэу
гъэзетеджэмэ къащызгъэхъунэу
сыфаеп. Красногвардейскэ райо-
ным испорт ипашэхэу Осман Аль-
берт, Шъэожэ Мурадин, нэмыкI
Iэщхъэтетхэм тафэраз.

— *Къэзэуат, РСФСР-м иза-
служеннэ тренерэу, АР-м атле-
тикэ онтэгъумкIэ икIэлэцIыкIу-
ныбжьыкIэ спорт еджапIэ иди-
ректорэу Хъуажэ Мэдждэ бэрэ
пцIэ къыреIо. Сыда шгузэфзы-
щагъэр?*

— 1959 — 1960-рэ илээсхэм
атлетикэ онтэгъум сыпылгъэу зэ-
нэкъокъухэм сахэлажэщтыгъ.
ПщыкIэнэ Аслъанрэ Хъуажэ Мэ-
джыдэрэ тренерэу сиIагъэх. Сшы-
нахьыжэу Джамболэтрэ Хъуажэ
Мэджыдэрэ дзэ къулыкъур зэда-
хьыгъ.

— *Дзэ къулыкъум ущыIэу
СССР-м спортымкIэ имастер*

*узэрэхъуагъэр джыри зэ къыт-
фэIотэжэсба.*

— 1967-рэ илээсым Киев къу-
лыкъур щысхъызэ, зэнэкъокъумэ
сахэлэжыгъагъ. Мэзаем и 27-м
СССР-м спортымкIэ имастер сы-
хъунымкIэ шапхъэхэр зисэгъэкъу-
хэм синьбджэгъухэр къызэрэсфэ-
гушIогагъэхэр непэм фэдэу къэ-
сэшIэжыи.

— *УикIалэхэри спортым пы-
щагъэх. Андзор милицием иофи-
цер. Айдэмыррэ Аслъанрэ дзэ къу-
лыкъур бэмышIэу къызэраухы-
гъэр уикIоджэжэуагъэу.*

— СикIалэхэм Астрахань дзэ
къулыкъур шахьызэ присягэр аштэ
зэхъум подразделениеу зыхэтхэм
икомандир къысаджи, Иофхъабзэм
сигуапэу сыхэлэжыгъагъ. Ныб-
жьыкIэ дэгъухэр тилэх, уишIуагъэ
ябгъэкIын фае.

Тутынымрэ спортымрэ

— *Тутын ешгъохэрэр секцием
хэбгъэкIыгъэхэу къэбархэр къыс-
лагъэIэсыгъэх. Ар шыпкыа?*

— Тутын ыIыгъэу спорт еджа-
плэм къычIэхъанэу фежыагъэм пхъа-
шэу сьдэгъушылагъ, спортыр ыгъэ-
ныбджэгъун зэрымылэкIыштыр
гурызгъэлауагъ. Тутыным ымэ къы-
зылуихырэ кIалэхэр спорт еджа-
плэм къычIэзгъахъэхэрэп.

— *Спортымрэ адыгэ ишэн-ха-
бзмэрэ зыхыгъэхэу уиIофшIэн
зэшIооха. Ар къин къытцэхъуа?*

— Спортсменыри лъэпкъым
щыщ. ХьакIэм узэрэпэгъокIы-
штыр, зэрэбгъэкIотэжыштыр сы-
да спортсменым зыкIимышIэ-
штыр? Шыпкэныгъэ зыхэмылэ
кIалэр спортсмен цIэрыIо хъугъэ-
ми лъытэныгъэ цыфмэ фашIышт-
ми сшIэрэп. Адыгагъэр зымыгъэ-
лъапIэрэр, лъэпкъым ынапэ зыу-
шIоирэр къыбготэу къыпфалгъэу-
ныр дэгъоп. Спортыр щыIэныгъэм
госхырэп. УичIыгуи, уиреспублики
зэрэбгъэлъапIэхэрэр щыIэныгъэм
къыщыбгъэшъыпкъэжъэу зэбгъэ-
сэныр сэ бэшIагъэу къыхэсхыгъ.

— *Уибын удатхъэу бэрэ ущы-
Iэнэу пфэсIо.*

— Тхьауегъэпсэу.

ЕМТИЛЪ Нурбий.

Сурэтхэм арытхэр: тренерхэу
Нэгъой Муратрэ Бгъошэ Тимур-
рэ; чемпион хъушIтхэр спортза-
лым чIэтых.

